

הַפֶּתַח וְהַכְּבוֹד לְרַבּוֹת עוֹלָמֵנוּ

סֵפֶר

זֹהַר הַקְּדוֹשׁ

עִם פֶּאָר
הַפֶּתַח וְהַכְּבוֹד

עֵזְרָא בֶּן־עֲזַרְיָהוּ שְׂמֹנֶה עָרְבָּיִם

בֵּית הַרְבֵּל לְיִשְׂרָאֵל

מֵאמֵר לַפְּרִשֵׁת בְּרֵאשִׁית

כְּחֻצָּאת יְשִׁיבַת "אַבִּיר יַעֲקֹב"
מוֹסְדוֹת "אוֹר מֵאִיר שְׂמֹחָה" נְהַרְיָה
עַל שֵׁם נ"ק אֲדֹמוֹ"ר רַבִּי מֵאִיר אַבִּיהֶינָא זִע"א

מִתְּחִלָּה קָרָן מְלֻלֵי בִּרְכָה

דגים אסיפתן מתרתן

פְּקוּדָא בְּתַר דָּא לְדוֹן בְּדִינֵי חֲגָבִים, דְּאִתְמַר, דְּגִים וְחֲגָבִים אֵינְן טְעוּנִין שְׁחִיטָה, אֲלֵא אֲסִיפְתָם הִיא הַמְתַּרְתָּ אוֹתָם. הָכִי מְאִירי מְתַנִּיתִין אֵינְן צְרִיכִין שְׁחִיטָה אֲלֵא דְאִתְמַר בְּחוּן (בראשית מט לג) 'וַיִּגְע וַיֹּאסֶף עַל עַמּוּוֹ'.

הַפְּתָר וְהַפְּבֹד

הרעיא מהימנא מבאר סוד דין היתר דגים וחגבים שאינם צריכים שחיטה אלא אסיפתן מתרתן, שמרמו לתלמידי חכמים בעלי המשנה שדבוקים בתורה שהם כדגים ואסיפתן מתרתן, ונאמר בהם בשעת מיתתן לשון 'גריעה ואסיפה'. אמנם מי שאינו ראוי לשוט בים התורה ומורה הוראה הרי הוא מת, ויבאר עוד מעלת בעלי הקבלה שנקראים 'אדם', והם שולטים על בעלי המשנה.

צְרִיכִין שְׁחִיטָה - בשעת מיתתן, כמו שאר בני אדם, שמתים על ידי שחיטה ממלאך המות ובכך מתכפרים², **אֲלֵא דְאִתְמַר בְּחוּן** - אלא נאמר בהם כמו שנאמר ביעקב (בראשית מט לג) **'וַיִּגְע וַיֹּאסֶף עַל עַמּוּוֹ'** - הוא ענין שנשמתם נאספת אל השכינה, וזו היא מיתת נשיקה³. ועוד ממשיל אותם לדגים

מבאר שתלמידי חכמים אסיפתן מתרת אותן.

פְּקוּדָא בְּתַר דָּא - המצוה שלאחר זה, היא **לְדוֹן בְּדִינֵי חֲגָבִים, דְּאִתְמַר** - שלמדנו בגמרא **דְּגִים וְחֲגָבִים אֵינְן טְעוּנִין שְׁחִיטָה, אֲלֵא אֲסִיפְתָם הִיא הַמְתַּרְתָּ אוֹתָם**². ואמר הרעיא מהימנא **הָכִי מְאִירי מְתַנִּיתִין** - שכך בעלי המשנה, **אֵינְן**

מקורות וציטוטים

אינם מתים על ידי סכין שיהיה בו אחד מכל מדות אלו, אלא ע"י חרב של הקב"ה, והם עמי הארץ שהם כבהמות ע"י סכין וע"י שחיטה, דהיינו צער המיתה הם מתכפרים ונתרים, בסוד 'וכפר אדמתו עמו' (דברים לב מג), אמנם הם מתים ע"י מלאך השר שעולה ונוטל רשות ויורד ונוטל נשמה כנחש ולא נחש ממש, מה שאין כך בחוץ לארץ שהוא נחש ממש. אמנם תלמידי חכמים שהם עוסקים בתורת ה' שהוא עץ חיים אינם צריכים שחיטה ע"י שום אחד מארבעה מיני סכינים וכו', אלא ע"י 'אסיפה' דהיינו שכינה מתגלית אליהם בסייעת כל הצדיקים שבגן עדן, והוא גוע עצמו מהגשמיות והחומר, ומתאסף אל עמיו עם השכינה ואסיפתן אל כבוד ה' מתרת אותם. עכ"ל.

ד. וברש"י שם: 'ויגוע ויאסף'. ומיתה לא נאמרה בו, ואמרו רז"ל (תענית ה) יעקב אבינו לא מת. ובשפתי חכמים שם: בגמרא (שם) מקשה והלא חנטו אותו הרופאים, וכתבי נמי בסמוך (בראשית נג) שנשאווה ממזרים וקברוהו בארץ כנען, "ל לא טעם טעם מיתה, היינו שלא היה לו צער מיתה, ועוד נאמרו בזה דברים וכו'.

ה. עיין בהערה לעיל מה שכתב הרמ"ק לבאר ענין האסיפה.

א. מאמר זה נדפס גם לעיל בסוף פרשת מינוי (ח"ג מב).

ב. וכמבואר בגמרא חולין (כו): וז"ל: דגים דלאו בני שחיטה ניהו מנלן, אילימא משום דכתבי (במדבר יא כב) 'הצאן ובקר ישחט להם אם את כל דגי הים יאסף להם' [ונלמד מזה] באסיפה בעלמא סגי להו, הכא כתיבא אסיפה במקום שחיטה דאחרני. ע"כ. וכן פסק הרמב"ם (שחיטה פ"א ה"ה).

ראה ברמב"ם הלכות שחיטה (שם ה"ג), שכתב: דגים וחגבים אינן צריכים שחיטה אלא אסיפתן היא המתרת אותן, הרי הוא אומר 'הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם' אסיפת דגים כשחיטת בקר וצאן. ולענין חגבים מבואר כן בגמרא במסכת כריתות (כא): וכן ברמב"ם שם. ויש להעיר שלשון הרמב"ם הוא 'אסיפתן היא המתרת אותן', אמנם בליקוטי הש"ס למסכת אבות נקט 'אסיפתן זוהי שחיטתן' ודו"ק.

ג. כתב הרמ"ק וז"ל: שהם שלושה ענינים בסוד המיתה, האחד הוא שחיטה בסכין פגום והוא נבל והיינו המתים ע"י ס"מ, שהוא סכין פגום וכו', והיתר טובה הוא עולה ויורד כנחש וכו', והיינו המתים בחוץ לארץ שהם מתים על ידו וכו', אמנם המתים בארץ ישראל

מָה נִגְנִי יִמָּא חֵינְתָן בְּיָמָא, אוֹף תִּלְמִידֵי חֲכָמִים מְאָרִי מִתְנִיתִין
חֵינְתִּיהוּ בְּאוּרֵייתָא, וְאִי אֶתְפְּרִשְׁן מִנָּה מִיָּד מִתִּים. תִּנְיָא
דְּמִתְנִיתִין, דְּבָה אֶתְרְבוּ תִנְיָא יִמָּא, וְאִי אֵינְוּן בְּיִבְשְׁתָּא, יַעֲלוּן
לְמִיָּא, וְלֹא יִדְעִין לְשַׁטָּא, אֵינְוּן מְיִיתִין.

הַפְתָּר וְהַפְּכוּד

תניני הים שהם בעלי המשנה¹, והכוונה שאלו התלמידי חכמים שעוסקים בתורה והגיעו להוראה חיותם מהתפארת שמתגדל ב'ים' שהיא הבינה², וְאִי אֵינְוּן בְּיִבְשְׁתָּא, יַעֲלוּן לְמִיָּא³ - ואם אלו התלמידי חכמים שהם ביבשה, כלומר שעדיין לא הגיעו להוראה, אם יכנסו לים התלמוד ויורו הוראה בישראל, וְלֹא יִדְעִין לְשַׁטָּא - ולא יודעים לשוטט בים ולפסוק כהלכה, הרי אֵינְוּן מְיִיתִין - הם מתים, כמאמר חז"ל⁴ (סוטה כב.)⁵.

מָה נִגְנִי יִמָּא חֵינְתָן בְּיָמָא - מה דגי הים חיותם בים, אוֹף תִּלְמִידֵי חֲכָמִים מְאָרִי מִתְנִיתִין - כמו כן התלמידי חכמים בעלי המשנה, חֵינְתִּיהוּ בְּאוּרֵייתָא - חיותם בתורה שהיא התפארת, וְאִי אֶתְפְּרִשְׁן מִנָּה מִיָּד מִתִּים - ואם הם עוזבים אותה מיד מתים. שהם תִּנְיָא דְּמִתְנִיתִין - התנינים שבמשנה, והיינו התלמידי חכמים נקראים תנינים שהם דגים גדולים על שם שמתגדלים בים התלמוד, דְּבָה אֶתְרְבוּ תִנְיָא יִמָּא⁶ - שבה מתרבים

מְקוֹרוֹת וְצִיּוּנִים

הרי אותיות משה⁷ מ'משנה', וכיון שהיא מהבינה שבה נ' שערי הבינה, נוסף לו אות נ' ממשנה, הרי 'משנה' בבריא, ומשם משפיעים לז"א דיצירה.
ג. הרמ"ק, וז"ל: 'תנינא דמתניא' וכו' כלומר אורייתא אינה הים עצמה, מפני שהתורה היא תפארת, וים הוא הבינה. והיים הם מהתפארת, לזה אמר 'חיותן באורייתא' שהוא התפארת עין החיים. ואם יתפרשן מינה מהתפארת על החיים מתים מטעם שהוא תנינא דמתנינא, כי סוד המשנה היא הבינה וד'ג גדול לויתן שבה הוא סוד עין החיים תפארת ובה מתרבין תניני ימא. ע"כ. וכמבואר בתקוני זוהר (מג) וז"ל: לויתן דימא דא צדיק, רישא דאיהו עמודא דאמצעייתא מטי עד ימא שביעאה דאיהו רישא דכולהו ע"כ. וביאר בשעת רצון שם, שליתן הוא היסוד ששט בים היא המלכות, וראשו שהוא התפארת מגיע עד הים השביעי שהיא הבינה שהיא ראש לכל הספירות התחתונות. ע"כ. הרי כי ז"א שהוא הלויתן מתגדל בים על ידי שראשו מגיע עד הבינה.
י. בסולם מביא גרסא דביבשתא.
יא. כן היא הגרסא בדפ"ר 'יעלוון למיא'. ויש שגרסו 'יעלוון למיא'. אמנם ברמ"ק גרס 'יעלוון למיא'.
יב. וז"ל: דא"ר אבהו אמר רב הונא אמר רב, מאי דכתיב (משל) ז' (כ) 'כי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה'. 'כי רבים חללים הפילה', זה ת"ח שלא הגיע להוראה ומורה.
יג. עפ"י הסולם ומתוק מדבש, וברמ"ק מבאר הכוונה, אם אלו שביבשה שהיא המלכות ואחוזים בתפארת שמשכנו ביבשה, היינו בלא שפעה הבינה שמתפשטת בתפארת יעלו למים, [לם] שהוא

ו. כתב הרמ"ק: וענין הים היינו גירסת התורה ואסיפתן מן הים היינו דפסיק גרסא מפומייהו כענין רבה רודו וכיצא.
ז. בדפ"ר גרס כתניני ימא, והיינו שכמו שתניני הים גדלים בים, כך תניני המשנה הם האחוזים בעולם היצירה גדלים על ידי הים שהוא הבינה.
ח. עפ"י הרמ"ק שכתב שהמשנה היא הבינה, ונודע כי אמא אחוזה בבריא, וזעיר אנפין ביצירה והוא ענין המאמר כאן שלימוד המשנה אף שאחווה ביצירה ששם זעיר אנפין, אולם עיקר שפעה הוא מהבריא ששם הבינה, כי אימא מקננא בכורסייא.
ט. וכמבואר על זה בפרי עין חיים (שער הנהגת הלימוד פ"א) שכתב: והענין, כי ע"י קריאתך במשנה, תכוין שמאותיות משנה, יהי נשמה, וידוע, כי הנשמה בבריא. ונשמה - [היא אותיות] נ' משנה. פירוש כי משה בגימטריא אל שד', שהוא בעולם הבריא, כי לכן זכה משה לבניה, המקננא בכורסייא. ותכוין, שהוא סוד קפ"ד וקס"א, ושהם אחוריים דאו"א בעולם הבריא, והם בגימטריא משה. ותכוין, להוריד הארה משני שמות אלו שהם של הבריא, עד היצירה, ועל ידי כך תכלול היצירה בבריא, והתארה שתוריד מב' שמות אלו שהם בגימטריא משה, תוריד מהם נ' שערי בינה שבבריא, וזהו אותיות נשמה - נ' שמה. כי תוריד נ' שערי בינה מב' שמות הבריא, העולין 'משה'.
וכן מסודר בכוננות הלימוד. בסידור הרש"ש [תיר"א] (ח"א עמוד 154).
וכן בספר בניהו בן יהוידע חלק כוונות פרטיות בכוננת לימוד המשנה. והוא מאמר הרע"מ כאן שהמשנה אחוזה בינה בבריא ושם הוא גימטריא משה [קפ"ד קס"א שהם אחוריים דאבא ואימא],

בְּזִמְנָא דְתַנְיִין מְאִירי מִשְׁנָה, אֵית בְּהוֹן מַחְלֻקְתָּ, וּמִקְשִׁין דָּא לְדָא, בְּלַע לְחֻבְרִיה, וְהָאֵי אִיהוּ תַלְמִיד זְעִיר שְׂלָא הֲגִיעַ לְחֻרְרָא, וּמִוֶּרְה, חֲיִיב מִיתָה. וְאֵי אִינוּן שְׁוִין דָּא לְדָא, וְאֵית בְּהוֹן מַחְלֻקְתָּ וּקוּשְׂיָא, אֲתָמַר בְּהוֹן לְסוּפָא (בַּמְדַּבֵּר כֹּא טו) 'אֵת וְהֵב בְּסוּפָה', וְאִוְקְמוּנָה (קִידוּשִׁין ל:)
אַהֲבָה בְּסוּפָה.

הַפְתָּר וְהַפְּכוּד

הֲגִיעַ לְחֻרְרָא, וּמִוֶּרְה, חֲיִיב מִיתָה - כי כיוון שמורה הלכה בפני הגדול ממנו, הרי הגדול בולעו. **וְאֵי אִינוּן שְׁוִין דָּא לְדָא, וְאֵית בְּהוֹן מַחְלֻקְתָּ וּקוּשְׂיָא** - ואם הם שוים זה לזה היינו שאחוזים בשורש אחד, ויש בהם מחלוקת וקושיא², **אֲתָמַר בְּהוֹן לְסוּפָא** - נאמר בהם לבסוף (במדבר כא טו) **'אֵת וְהֵב בְּסוּפָה'**³, **וְאִוְקְמוּנָה** - ופירשו חז"ל (קידושין ל:) **אַהֲבָה בְּסוּפָה** -

אחר שביאר דרגתם של בעלי המשנה שאחוזים בתפארת הנקרא 'תנין' של המשנה, עוד יבאר שכשיש מחלוקת ביניהם הם כתנינים שהגדול בולע את הבריו. אמנם אם זוכים, תשרה האהבה ביניהם כמו שכתוב 'את והב בסופה'.

בְּזִמְנָא דְתַנְיִין מְאִירי מִשְׁנָה - בזמן שהתנינים בעלי המשנה, **אֵית בְּהוֹן מַחְלֻקְתָּ** - יש בהם מחלוקת, **וּמִקְשִׁין דָּא לְדָא** - ומקשים זה לזה בהלכה, הרי האחד הגדול **בְּלַע לְחֻבְרִיה** - בולע לחבירו, **וְהָאֵי אִיהוּ** - וזה הקטן הוא, **תַּלְמִיד זְעִיר שְׂלָא**

מְקוּרוֹת וְצִיּוּנִים

ח ועוד) הנאמר בצדיקים כי הם כולם חיים, ע"כ. **וּכְיוֹן שְׁמֵשׁ אַחוּז בתפארת דו"א נקרא אף הוא ליתן נחש בריח וכמבואר בתיקוני הוזהר שם.** **וּרְוֵאָה שֶׁם בְּבִיאור הַגְרָא** שפירש שחויא קדישא הוא דרגא דעמוּדא דאמצעייתא שהיא התפארת, ולכן נקרא שמו 'הבריה התיכון' שהוא התפארת, וכן משה היה אחוז בדרגא זו וציון לרע"מ בפרשתנו שכתב 'דאנת ליתן נחש בריח ימא דאורייתא', ונקרא ליתן על שם התורה שנאמר בה (משלי א ט) 'כי לית חן הם לראשן'. ע"כ. ומבואר שמשו רבינו שאחוז בתפארת דו"א שנקרא 'נחש בריח', נקרא אף הוא כשמו. ואחר שיעבור שלטון חויא בישא שהוא הס"מ, אזי ישלט הנחש הקדוש במלכות. נמצא שנחש בריח הוא ז"א, ונקרא כך על שם התפארת.

י. וְרֵוֵאָה בַּגְמֵרָא עֲבוּדָה זֶרָה (טו): זל"ל: 'אמר רבי אבא אמר רב הונא אמר רב, מאי דכתיב 'כי רבים הללים הפילה' זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה'. ע"כ.

רוח הסערה הועבר שלטונה מהים של התורה, ובאותו זמן 'שם רמש ואין מספר' וגומר, 'שם אניות יהלכון ליתן זה יצרת לשחק בו', ויהיה שמח עמהם. זהו שכתוב (שם מה יד) 'שיתו לבכם לחילה' וגומר, 'לחולה' כתיב, ו'כלם אלך ישברון לתת אכלם בעתו' (שם קד כז), שהוא עתו של צדיק. 'תתן להם ילקוטון' (שם פסוק כח), זה המן, שנאמר בו (שמות טו כו) 'ששת ימים תלקטוהו' וגומר, מצדו של העמוד האמצעי, שהוא כולל ששה צדדים. הליתן למעלה זה הצדיק, שהוא כדג קטן על חוף הים. 'נחש בריח' זה אותו שנאמר בו 'הבריה התיכון בתוך הקרשים', וזה העמוד האמצעי שנקרא 'תיכון', בגלל שהוא העמוד האמצעי, שתי כנפיו ימין ושמאל, שמשם נתנה תורה. שתי קשקשותיו, שני עמודי אמת. שכינה העליונה היא הים, שכינה התחתונה היא 'דרך אניה בלב ים', שהוא ל"ב אלהים של מעשה בראשית, 'שם רמש ואין מספר', כמו שנאמר 'ועלמות אין מספר' וכו', והן הלכות פסוקות, שהן 'בתולות אחריה רעותיה' של השכינה].

ב. וּכְתִיב בְּפִי עֵץ חַיִּים (שֶׁעַר נְהַגַת הַלִּימוד פֶּרֶק א') וּזְל"ל: 'אם יש ב' תלמידי חכמים שיונקים משורש אחד, אז שניהם מקטרגים זה את זה, כי מאחר ששניהם משורש אחד, לכן זה רוצה לינק יותר מזה, לכן תדיר יש קנאה ומחלוקת ביניהם. אבל אם יזכו אחר כך שניהם לרוח הקודש, אז תתוסף אהבה ביניהם, כי יבא להם הארה ושפע בריבוי גדול, ולא בצמצום כמו מקדם'. ע"כ.

כא. הַגְרָסָא תוּקָה 'אֵת וְהֵב בְּסוּפָה' לֵאמֹר, שֶׁכֵּן הוּא לְשׁוֹן הַפְּסוּק. וְכֵן גֵּרַם הַרְמַ"ק.

לַתְּפִאֲרָתָּ האמורה כאן היא זעיר אנפין. וראה בליקוטי הש"ס למסכת אבות זל"ל: ולזה אמר הכותב 'פקוד ה' על ליתן נחש בריח' שהוא נגד הו"א **שְׁוֵאָה בְּרִיחַ** המכריח מן הקצה אל הקצה, **וְעַל לִיתָן נַחֲשׁ עַקְלָתוֹן** היא הנוקבא אשר דרכיה מעוקשת ומעוקלת, **וְהֵרָג אֵת הַתְּנִין אֲשֶׁר בֵּים** זה הוא היסוד המחובר כי הקדושה נקרא 'חי' ולכן תלמידי חכמים אשר הם אחוזים שם אין צריכים שחיטה, אלא אסיפתו זו היא שחיטתו. כמו שאמר הכותב 'ויאסף רגליו אל המטה' גבי יעקב וכן 'ויאסף אל עמיו' (בראשית כה

התרת והתבוד

ושניהם יסכימו להלכה אחת שהיא המלכות, הנקראת אהבה.

מקורות וציונים

בב. הרמ"ק. שהמלכות נקראת אהבה וזה כשמוגיע הסוף [בסופה], פרשת ורא. ש'הוב' הם הגבורות שירודים במלכות הנקראת היינו שנפסקת הלכה כפלוגי. אמנם מבואר בשער הפסוקים 'סופה'.

בס"ד

נפשי צמאה לדעת

כל רז סודך

וידי אורי יחי רז
אורי רז דבי אורה הוא
(הרד"ק, הל)

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "התרת והתבוד"

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

ביאור נפלא כזה טרם בא לעולם

גדולי הצדיקים שליט"א מעידים:

אור הגאולה לישרי לב